

Sauerland- Wandeldorpen

Wandel suggesties en kaarten

Sauerland

KERNGESUND

SAUERLAND

WANDERDÖRFER

sauerland-wanderdoerfer.de

De Sauerlandse-wandeldorpen: arriveren

– diep ademen – en dan er op uit

De Sauerlandse-Wandeldorpen vormen samen een wandelregio met een dicht net van prachtige, goed gemarkeerde wandelroutes zoals het bijna nergens anders in Duitsland te vinden is.

In en om de plaatsen **Winterberg, Willingen, Schmallenberg & Eslohe, Brilon, Medebach, Diemelsee, Lennestadt&Kirchhundem** en **Olsberg** vindt u belevenisrijke wandelroutes, die voor verschillende doelgroepen geschikt zijn – van goed geoefende sportwandelaars tot genietters en families met kinderen. Op de volgende bladzijden krijgt u meer informatie over de **Sauerlandse-wandeldorpen** met hele bijzondere wandeltips.

Niet alleen de lange afstandroutes **Rothaarsteig**, de **Sauerland-Waldroute** en de **Sauerland-Höhenflug**, maar

vooral het uitgebreide net aan kwalitatief uitstekende wandelroutes maken de **Sauerlandse-wandeldorpen** zo bijzonder.

Tot de specifieke wandelavonturen over grotendeels natuurwegen met veel landschappelijke en culturele bij-

zonderheden tellen vanzelfsprekend de gecertificeerde kwaliteits-wandelroutes: **Bestwiger Panoramaweg, Uplandsteig, Diemelsteig, Olsberger Kneippweg, Briloner Kammweg, Winterberger Hochtour, Medebacher Bergweg, Hochsauerland Kammweg, Rothaarsteig, Ehmsenweg, Bödefelder Hollenpfad, Grönebacher Dorfpfad, Geologischer Dorfpfad Düdinghausen** en **Oberhundemer Bergtour**. Deze routes zijn in de bijlage met kleuren aangegeven.

Door de goede en complete markering, de prima routebeschrijvingen en het beschikbare kaartmateriaal kunt u zich in de wandelregio heel gemakke-

lijk oriënteren. Bovendien hebben de **Sauerlandse-wandeldorpen** reeds verschillende kant en klare routes voor u samengesteld. Maar u kunt natuurlijk eveneens uw eigen route met behulp van het wandel-informatiesysteem uitstippelen.

Ook de aanbieders van accommodaties hebben zich in de **Sauerlandse-wandeldorpen** specifiek op de wensen van de wandelaars ingesteld. Wandeltochten onder leiding van een gids, verhuur van wandeluitrusting, handige info-brochures, een uitgebreid wandelontbijt en lunchpakketten worden door hen aangeboden. Een hele regio op **'het dak'** van het **Sauerland** wacht op ontdekkers, genietters en ontspanningzoekers. ■

**Tot ziens –
in de Sauerlandse-wandeldorpen!**

Sauerlandse-wandeldorpen!

■ **Verdere informatie:**

Sauerland-Tourismus e. V.
Johannes-Hummel-Weg 1, Bad Fredeburg
57392 Schmallenberg, Tel. 02974-202190

info@sauerland.com, www.sauerland-wanderdoerfer.de

Brilon – de stad van het bos

Wie door het oude stadsgedeelte van de historische hanzestad en voormalige hoofdstad van het hertogdom Westfalen wandelt, loopt door meerdere honderden jaren geschiedenis. Als de stille ooggetuigen konden praten, zouden ze bewogen romans kunnen schrijven. De vele bezienswaardigheden in Brilon -zoals het raadhuis, één van de oudste van Duitsland, het marktplein of de Propstei-kerk- moet u echt tijdens een rondgang door de oude stad gaan bekijken. Daarna is het heerlijk genieten in één van de vele cafés en restaurants, of door de gezellige winkels boemelen of één van de vele events bezoeken, die bijvoorbeeld tijdens de Briloner Muziekszomer worden aangeboden.

Bovendien is Brilon één van de wandelcentra in het Sauerland en tevens uitgangspunt van de Rothaarsteig. Op deze duitse top-wandelroute met een lengte van 154 km zijn juist tussen Brilon en Willingen talrijke landschappelijke highlights te zien. De 49 km lange Briloner Kammweg, gecertificeerd met het predikaat “Kwaliteitswandelweg bewandelbaar Duitsland” leidt van Brilon naar Willingen en weer terug naar de hanzestad. Op een hoogte van ongeveer 800 m loopt deze route over geselecteerde natuurpleinen en langs attractieve landschappen en indrukwekkende uitzichten en biedt puur natuur-genot – inclusief 1.600 hoogtemeters. ■

■ **BWT Brilon Wirtschaft
und Tourismus GmbH**

Derkere Str. 10a, 59929 Brilon
Tel. 02961-96990, bwt@brilon.de
www.brilon-tourismus.de

Route 1: Wandelen over de Briloner Panoramaweg

Prachtige wandeltocht met vele vergezichten over één van de mooiste gedeeltes van de Rothaarsteig en de Briloner Kammweg.

De route loopt over de rondweg “BW2” door het Schmalahdal. Via een voorde – een doorwaadbare plaats- volgt de oversteek over de overloop van de idyllisch

gelegen Silbersee naar de Rijn-Weser-Wasserscheide. Langs de Feuereiche, die de ontwikkelingsgeschiedenis van mens in samenspel met het positieve en negatieve nut van hout en vuur weergeeft, loopt de route verder over de Rothaarsteig in richting Ginsterkopf – het hoogtepunt van de tocht. Eénmaal boven aangekomen is het echt genieten van het fantastische panorama in alle mogelijke richtingen.

Daarna gaat het verder via het kerkhof van Borberg gelegen tussen vroeg-middeleeuwse ringwallen, langs de idyllisch gelegen Hiebammen-hut (hapje en drankje mogelijk) naar het geschiedenisrijke oude stadsdeel van Brilon tot aan de markt, waar het eindpunt is. ■

Moeilijkheidsgraad: niveauvolle route met mooie uitzichten

Duur: 4,5 uur

OV: bushalte Schmalah (lijn 382)

Afstand: 13,6 km

Hoogte: 493 m

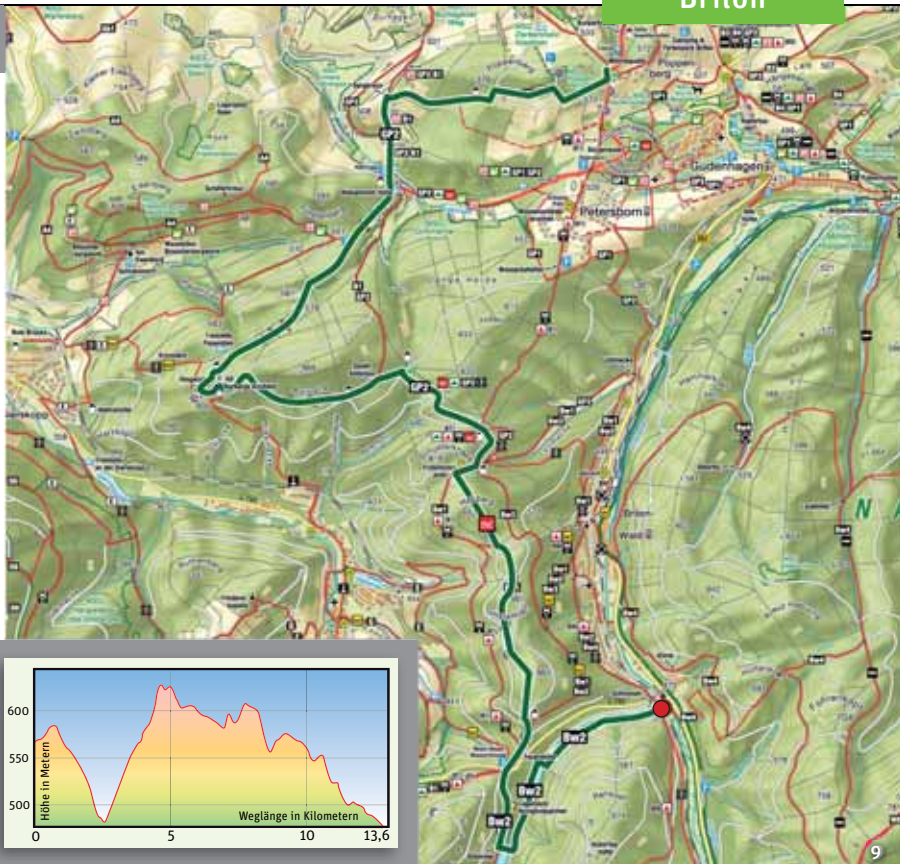
Startpunt:
wandelparkeerplaats
Schmalah

Categorie:
natuur, voor geofende wandelaars

Route symbool:

Route 2: de Quellenweg bij Brilon-Alme

Het idyllische Mühltal met de Almebronnen is van een bijzonder unieke landschappelijke schoonheid en staat onder natuurbescherming. De Almebronnen zijn met hun 104 verschillende wellen één van de grootste en mooiste bronnen in Duitsland.

Een bijzonder attractieve en afwisselende wandelroute is de Quellenweg, die u diep door het dal leidt, dan weer over de klippen boven het Mühltal langs loopt en toch goed te doen is. Waarom het Almequellgebiet zo uniek is, kunt u hier zelf van heel dichtbij meemaken.

Wie zich voor geologie en plantenkunde interesseert, zal in dit Karstquellgebiet nog menige verrassing te wachten staan. Hier vindt u niet alleen de ijsvogel en de waterspreeuw, maar ook het leverbloempje, helmbloem, longkruid, daslook, blauwe monnikskap en verschillende soorten varens en niet te vergeten het zeldzame Pyreneese lepelblad. ■

Moeilijkheidsgraad:
gemakkelijke rondwandeling

Duur: 1,5 uur

OV: bushalte "Untere Bahnhofstraße"
(lijnen **480+481**)

Afstand: 5 km

Hoogte: 318 m

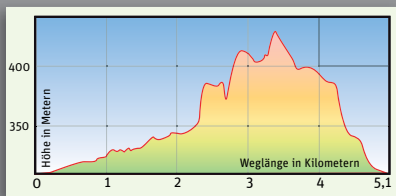
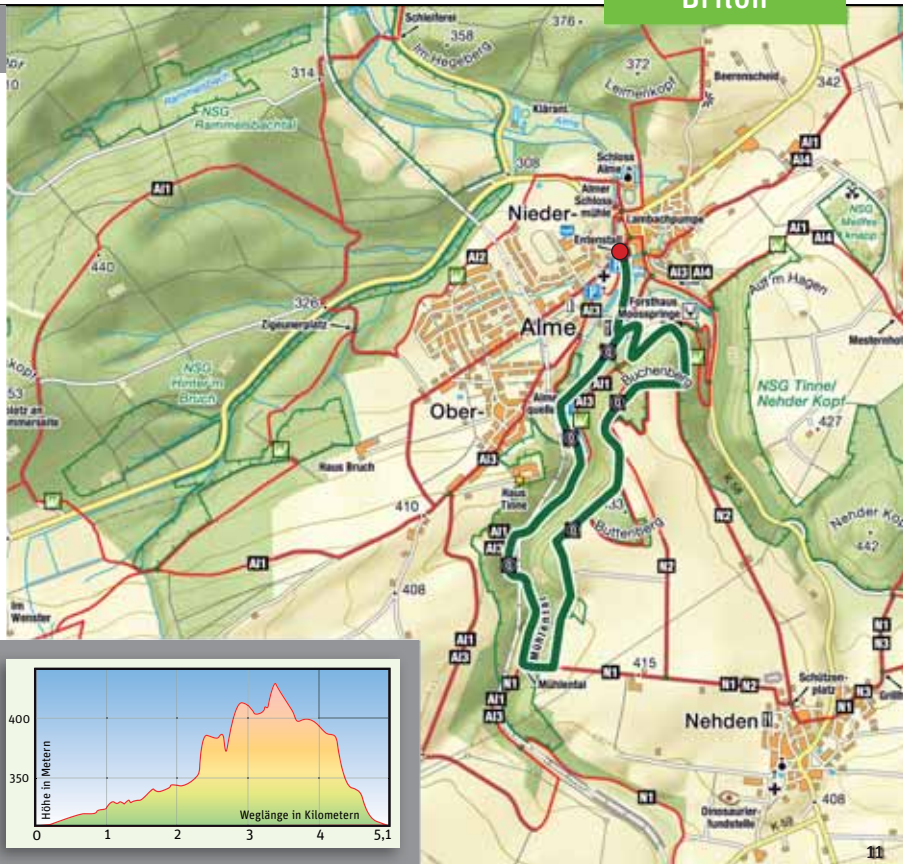
Startpunt:
Entenstall Alme

Categorie: natuur, familie

Route symbol:

Brilon

Wandelregio rondom het meer

Midden in Duitsland in het natuurpark Diemelsee, omgeven door de bergen van het Sauerland en ver weg van de drukte van de grote steden, kunt u in de Ferienregion Diemelsee heerlijk van een welverdiende korte vakantie of uw zomervakantie genieten.

De rustige ligging, een mild 'Reizklima' en het landelijke karakter zijn typerend voor alle plaatsen van de Ferienregion Diemelsee. Het middelpunt van dit recreatiegebied is echter de Diemelsee met haar enorme stuwdam.

De Diemelsee is een eldorado voor watersporters, natuur- en wandelliefhebbers. Veel water, nog veel meer bossen, prachtige uitzichten, wilde weidevlaktes en dromerige plekjes komt u tegen op de verscheidene wandelroutes over verschillende afstanden en niveaus.

De 63 km lange en gecertificeerde Diemelsteig is geschikt voor lange afstand wandelaars. Gemoedelijk erop uit, hetzij met de boot of lopend, is mogelijk bij de Fährschiffwanderweg, iets ontdekken en kennis opdoen, dat kan op het Technik- en Naturlehrpfad en op de Panoramaweg kunt u bijvoorbeeld van prachtige vergezichten genieten. Het maakt niet uit of

u met uw familie, alleen, met z'n tweeën of met goede vrienden op pad gaat, aan de Diemelsee met haar prachtige en afwisselende omgeving valt veel te beleven. ■

■ Tourist-Information Diemelsee

Kirchstraße 6,

34519 Diemelsee-Heringhausen

Tel. 05633-91133, Fax 05633-91134

info@diemelsee.de, www.diemelsee.de

Route 1: Diemelsteig

De gecertificeerde Diemelsteig is een gemeidelijke wandelroute door een prachtige natuur en is een gezellige familie- of best agers-tocht.

Etappe-suggestie: Schweinsbühl-Heringhausen

Wandelen over de 63 km lange route is wandelen door de ruimte. Prachtige diep gestaffelde gebieden, geologische bijzonderheden, romaanse dorperkjes en fantastische panorama's. Breng een bezoek aan de oude kerken in Schweinsbühl en Deisfeld of loop met elkaar over een gedeelte van de Uplandsteig. Maar voordat u weer terug gaat naar de oevers van de Diemelsee, moet u beslist een bezoek brengen aan de Dommeltoren, van waar u in alle richtingen een adembenemend uitzicht hebt. ■

Moelijkheidsgraad: gemakkelijke tot matige route, geen bijzondere ervaring noodzakelijk.

Duur: 3-4 dagen, 17-19 uur

OV: (560 (29-3/31-10) en 506: van Willingen of Bad Arolsen tot halte: Diemelsee-Heringhausen Mitte; buslijn **508:** van Korbach tot halte: Diemelsee-Heringhausen Mitte of Strandbad; buslijn **385:** station Bredelar tot halte Helminghausen-stuwdam, Diemelsee-Heringhausen Mitte of Strandbad.

Afstand: 63 km

Hoogte: 253 m

Startpunt: bijv. Haus des Gastes, St. Barbarakirche, Wanderparkplatz Florenbicke aan de Seestraße in Diemelsee-Heringhausen of Großparkplatz Diemeltalsperre in Marsberg-Helminghausen.

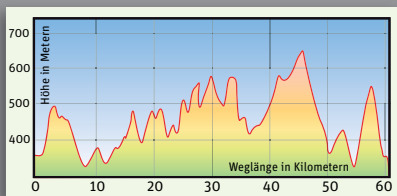
Categorie: familie, natuur

Route symbol:

Diemelsee

Route 2: Fährschiff-Wandern

Met de boot of wandelen? Aan de Diemelsee hoef je niet te kiezen! Maak de éne tocht gewoon gezellig op

de rondvaartboot MS Muffert. Smul van koffie en gebak op het zonnedeck en geniet daarbij van de Diemelsee. De volgende keer kunt u al wandelend het meer verkennen. Dit is beide mogelijk op de 9 km lange Fährschiffwanderweg. En wie zijn beenspieren nog een beetje meer wil trainen, kan de boottocht ook verbinden met een wandeltocht over de 7 km lange Höhen-Wanderweg. U wordt rijkelijk beloond met adembenemende vergezichten op de Diemelstuwdam en de Diemelsee. ■

Moeilijkheidsgraad: Fährschiff-Wanderweg: gemakkelijk, Höhen-Wanderweg: gemiddeld

Duur: 1,5 à 2 uur

OV: Bbuslijn **385:** station Bredelar tot halte Helminghausen-stuwdam, Diemelsee-Heringhausen Mitte of Strandbad; **560 (29-03/31-10)** en **506:** vanaf Willingen of Bad Arolsen tot halte Diemelsee-Heringhausen Mitte; buslijn **508:** van Korbach tot halte Diemelsee-Heringhausen Mitte of Strandbad.

Afstand: Fährschiff-Wanderweg: 9 km, Höhen-Wanderweg: 7 km

Hoogte: 253 m

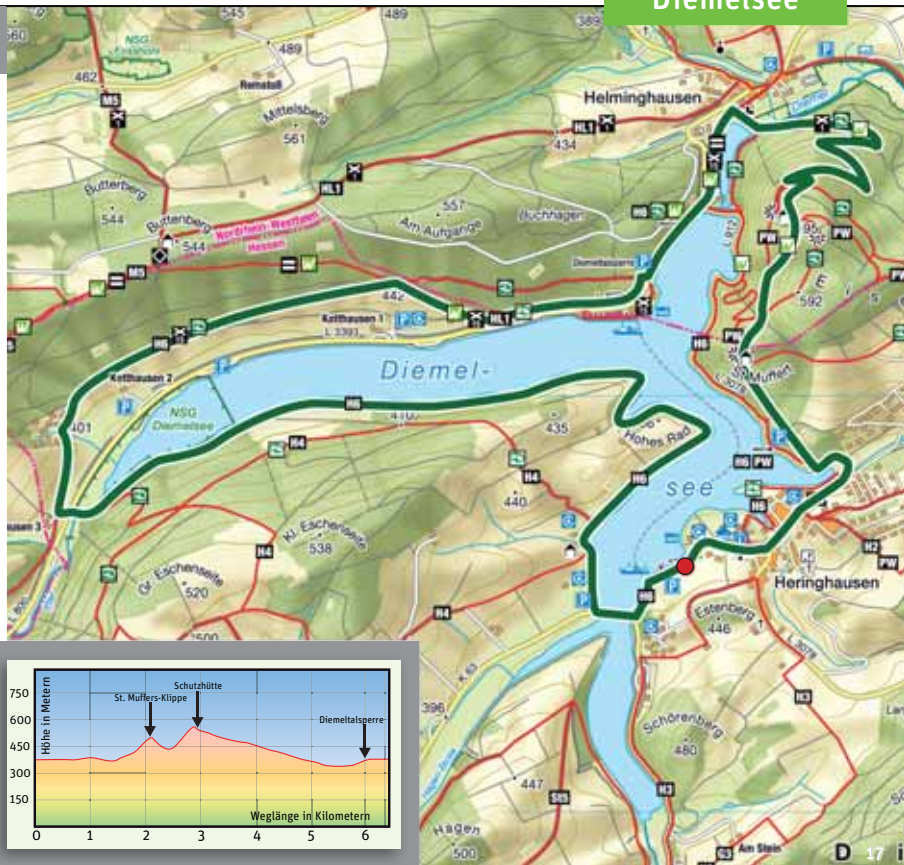
Startpunt: Großparkplatz Diemeltalsperre in Marsberg-Helminghausen en aanlegsteiger van de MS Muffert aan het badstrand in Diemelsee-Heringhausen.

Categorie: natuur, familie

Route symbol:

Diemelsee

Overal de natuur verkennen

Welkom in Lennestadt – een juweel in het Sauerland - en Kirchhundem – midden aan de Rothaarsteig. Hier in hartje Sauerland vindt u alles, wat nodig is voor een individuele en ontspannende wandelvakantie. Of het nu geschikt moet zijn voor families of liever een niveauvolle route – een ieder komt bij ons aan zijn trekken. Geselecteerde dagtochten alsmede meerdaagse rondwandeltochten zorgen voor veel wandelplezier, met cultuur-historische bezienswaardigheden, gemoedelijke vakwerkdorpjes en attractieve uitstapjes ver weg van drukte en lawaai. Dankzij een prima routebewijzing kunt u tijdens het wandelen volop genieten van de sprookjesachtige panorama's, de eindeloze horizon, beboste berg- en heuvelruggen, wilde ravijnformaties, heidegebieden met jeneverstruiken en romantische beekdalen.

Er is veel te zien – niet alleen onze bijzondere wandel-highlights midden aan de Rothaarsteig (o.a. premiumroute Oberhundemer-Bergtour, Veischerder Sonnenpfad, LenneWeg en Hundem-Paad), maar ook de attractieparken Elspe Festival, Panorama-Park, Sauerland Wildpark en het Galileo Park alsmede romantische vakwerkplaatsjes met historische burchten en kastelen zorgen voor veel afwisseling.

■ Tourist-Information Lennestadt & Kirchhundem

Hundemstr. 18 (Bahnhofsgebäude),
57368 Lennestadt-Altenhundem
Tel. 02723-608800, Fax. 608801
info@lennestadt-kirchhundem.de
www.lennestadt-kirchhundem.de

Daarom: trek de wandelschoenen aan,
rugzak over de schouder en dan erop
uit...ga op pad – en kom naar de wan-
delregio Lennestadt & Kirchhundem.
Lennestadt & Kirchhundem. ■

Route 1: Krenkeltal en Goldener Zapfen

Een buitengewoon afwisselende route met fantastische vergezichten, prachtige natuur, een beekje dat op luchtige hoogte dwars over een oude spoorlijn stroomt en natuurlijk heel veel idyllische bossen.

De rondweg loopt eerst door het Krenkeldal. Neem even een kijkje bij het aquaduct (het beekje wordt over een oude spoorlijn geleid), het is beslist de moeite waard. Via de Rothaarsteig gaat het naar Dreiherrnstein met een rustplek en hut. Vergeet niet de MP3-speler mee te nemen – met de gratis podcast “Dreiherrnstein” kunt u onderweg luisteren naar de bewogen verhalen over ruzies om eigendommen tussen de aartsbisschop van Keulen, de graaf van Nassau-Siegen en de vorst van Wittgenstein.

Op de Oberndorfer Höhe is het gezellig uitrusten in de “Rothaarhütte”. Verdere hoogtepunten zijn de vergezichten vanaf de “Goldenen Zapfen” en de “Buchen”. ■

Moeilijkheidsgraad: gemiddeld, cultureel-historische en botanische highlights

Duur: 3 à 4 uur

OV: buslijn R 93: van busstation Lennestadt-Altenhundem naar Heinsberg, halte Talstr

Afstand: 12,3 km

Hoogte: 351m

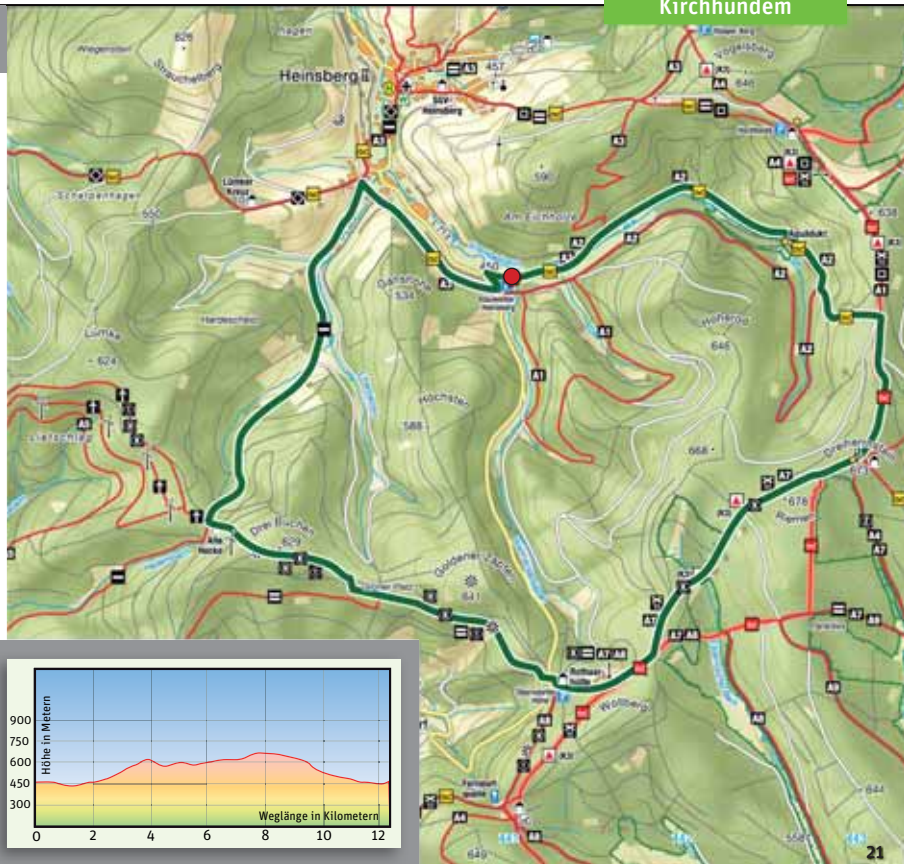
Startpunt:
Wanderparkplatz Stauweiher ten zuiden van Kirchhundem-Heinsberg.

Categorie: natuur

Route symbol:

Route 2: rondom de Härdler

Een geweldige natuurroute: een indrukwekkend beukenbos, sprookjesachtige panorama's, gezellige (schuil)hutten.

Al wandelend door het idyllische Untroper Siepen Tal gaat het dan met een goedelijke stijging tot aan de hut Düm-

pel en verder naar de Margaretenstein aan de Rothaarsteig. Daarna begint de klim naar de top van de Härdler (756m). Op de terugweg gaat het gedeeltelijk stijl naar beneden door het beukenbos, langs een urige Köhlerhütte (hut van kolenbrander) en weidse vlaktes met adembenemende vergezichten. ■

Moeilijkheidsgraad: zwaar, vele vergezichten, botanische highlights

Duur: 4,5 uur

OV: buslijn SB 9: van busstation Lennestadt-Altenhundem naar Saalhausen, en buslijn **A 514:** tot aan Milchenbach.

Afstand: 14,2 km

Hoogte: 506 m

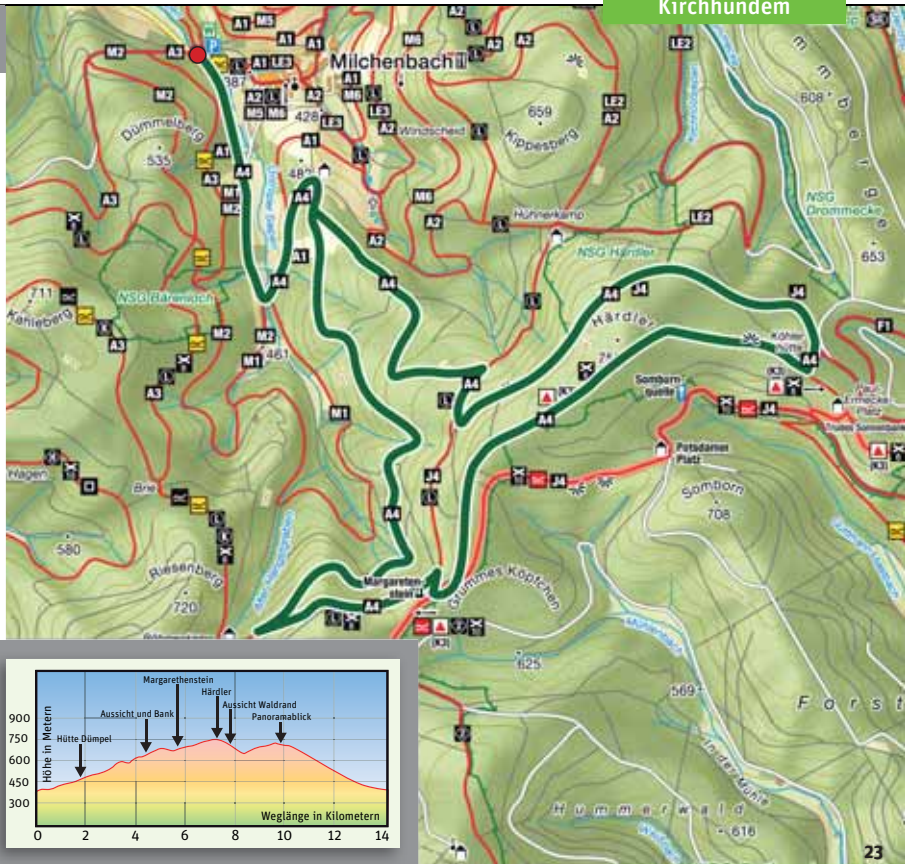
Startpunt:

Wanderparkplatz in Lennestadt-Milchenbach.

Categorie: voor geofefende wandelaars

Route symbol:

A4

Zonzijde van het Sauerland

Medebach met het Europese vogelnatuurreservaat Medebacher Bucht heeft een uniek natuurlandschap met bijzondere wandel- en natuurbelevissen. De historische hanzestad Medebach met haar 9 dorpen is gelegen tussen groene weides en bossen en ligt aan de voet van het Rothaargebergte. Niet alleen de geschiedenis en tradities, maar ook de prachtige ligging, het hoog aantal zonne-uren en de vele sport- en vrijetijds mogelijkheden bieden een zorgeloze, ontspannende en actieve vakantie te midden van een ongerepte natuur.

Voor wandelliefhebbers zijn er talrijke wandel- en lange afstand wandelroutes in en om Medebach.

Thematische rondwandelpaden met bijvoorbeeld thema's als geologie of water ronden het geheel af. Een korte familievriendelijke route of niveauvolle tochten voor geofenden, in Medebach is er voor elke gast wel een passende wandelroute. Bij de Tourist-Information kunt u uw individuele wandelroute laten plannen. Door het uitgebreide en goed gemarkeerde wandelwegennet is Medebach, gelegen in het oostelijke deel van het Sauerland, een echt wandelparadijs. ■

■ Tourist-Information Medebach

Marktplatz 1, 59964 Medebach
Tel. 02982-9218610
www.medebach-touristik.de
info@medebach-touristik.de

Openingstijden: ma tot vr 9-13 uur
en 14-17 uur, za 9.30-12 uur

Route 1: geologische rondweg Düdinghausen

Wilt u weten waarom ons dorp 320 miljoen jaar voor Christus een tropisch zwemparadijs aan de equator was? Interesseert het u, dat wij 150 miljoen jaar geleden nog van de vlakbij gelegen Waldeckische vulkanen met lavagesteente werden bekogeld? En –

waar in het dorp de grens verloopt, waar twee verschillende geologische tijdvakken bij elkaar komen? Als u dit leuk vindt, dan adviseren wij u een expeditie op de 6,2 km lange Geologische Rundweg, die bijna helemaal over natuurpaden en wegen verloopt. ■

Moeilijkheidsgraad: middelmatig, niet geschikt voor kinderwagens.

Duur: 2 à 2,5 uur

OV: buslijn R48/46 vanaf Medebach, Winterberg en Willingen tot de halte kerk Düdinghausen.

Afstand: 6,2 km

Hoogte: 556 m

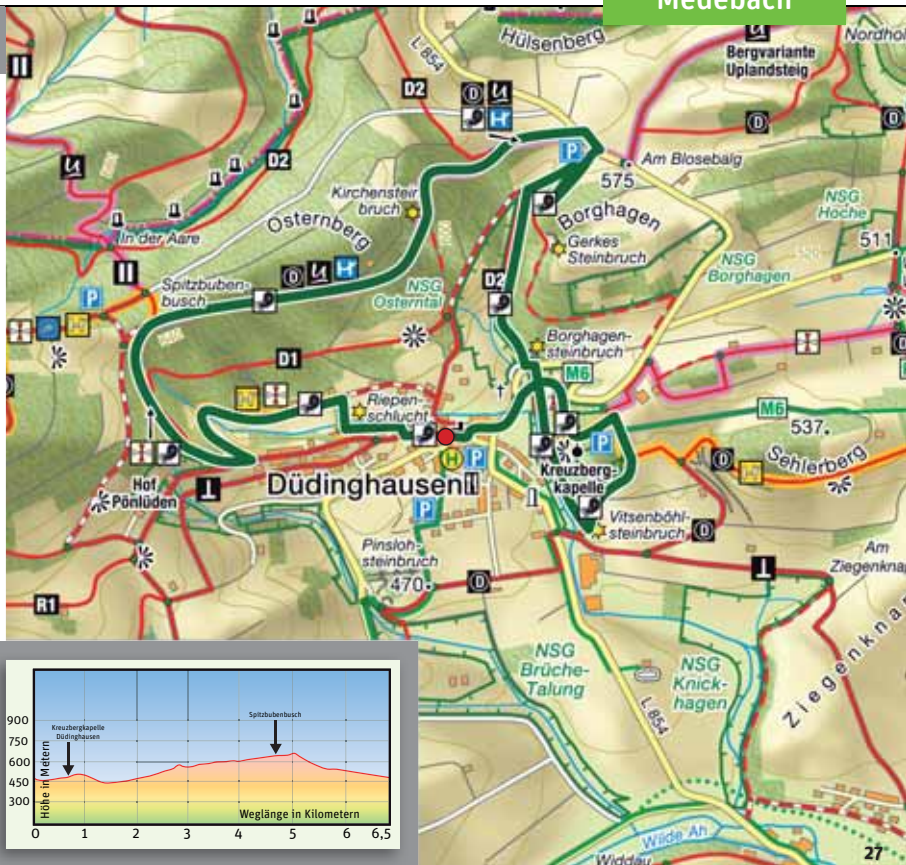
Startpunt:
Kirchplatz Düdinghausen

Categorie: natuur, familie

Route symbol:

Route 2: Medebacher Bergweg

Etappe-suggestie:
Düdinghausen-Küstelberg

Natuur- en wandelbeleving door de “Toscana van het Sauerland”, 64 km die niets te wensen overlaten. Smalle paden kronkelen door dichte bossen en stijgen langs Kruiswegen en kapelletjes omhoog naar de bergtoppen. Slingeren langs kabbelende beekjes, doorkrui-

sen geschiedenisrijke plaatsjes en eindigen steeds weer in met bloemen verfraaide vakwerkdorpjes. De Medebacher Bergweg toont wandelaars de schoonheid van de zonnige Medebacher Bucht en wordt daarom ook wel de “Toscana van het Sauerland” genoemd. (www.medebacher-bergweg.de) ■

Moeilijkheidsgraad: middelmatig, in verschillende etappes mogelijk (van 5-30 km).

Duur: afhankelijk van de etappe-afstand

OV: buslijn tot Medebach Marktplatz vanaf Winterberg, Willingen, Brilon, Olsberg en Korbach.

Afstand: 64 km
(65,5 km vanaf het startpunt)

Hoogte: 1.920 m

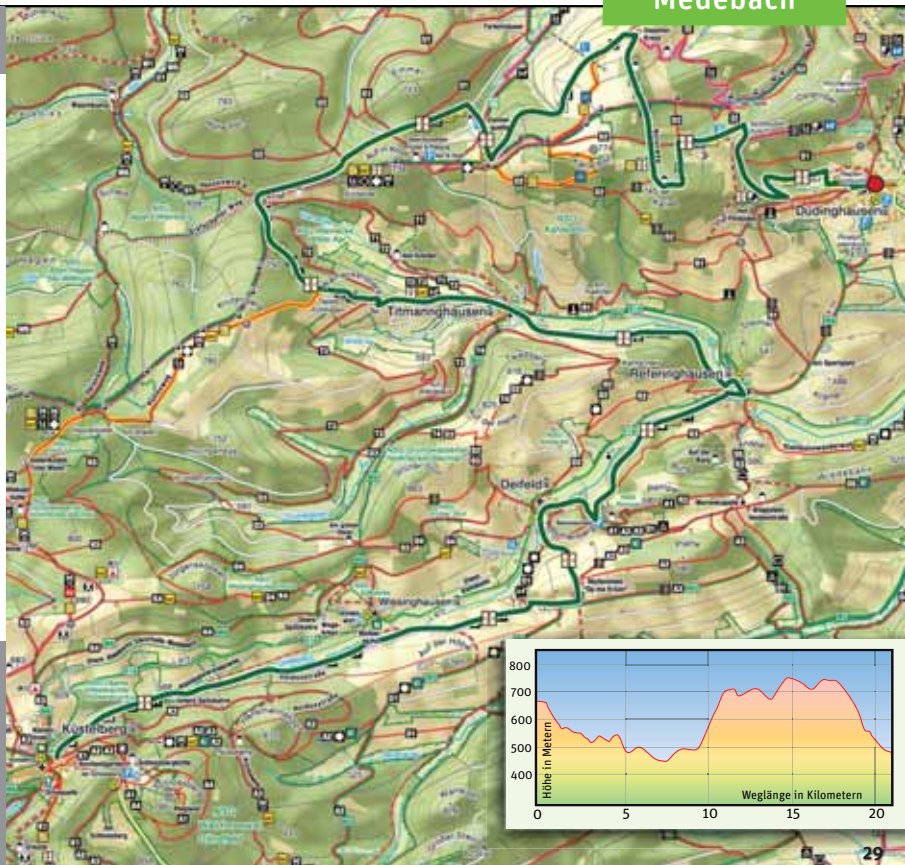
Startpunt: Kirchplatz Düdinghausen, Marktplatz Medebach.

Categorie: natuur, familie

Route symbol:

Medebach

Waar je de de Roer kunt voelen

Misschien was het wel de rivier de Roer, die destijds Dr. Grüne, een leerling van pastoor Kneipp inspireerde – in ieder geval – Olsberg is een kuurplaatsje, waar de Roer en nog vele andere borrelende bronnen en beekjes nog steeds hun stempel op drukken. In de waterrijke streek met gezonde boslucht en indrukwekkende reliëfs wordt ontspanning groot geschreven.

Maar ook voor wat betreft geschiedenis en cultuur heeft Olsberg veel te bieden. Er zijn heel wat burchten, die aan de keulse keurvorst herinneren, die hier honderden jaren geleden naar toe kwam om op jacht te gaan. Ook toen al waren de verblijven comfortabel – en tegenwoordig wordt achter vele mooie Fassades de typische Sauerlandse gastvrijheid aangeboden. Wandelen, water, je op je gemak voelen, dat zijn nog steeds de begrippen, die elke toerist spontaan noemt. En zo zorgen de imposante Bruchhauser Steine, de Sauerlandtherme AquaOlsberg, het rozendorp Assinghausen of een moderne regeneratie-therapie volgens Aslan voor een summum aan ontspanning. De gecertificeerde en in zijn vorm unieke Kneippwonderweg in Olsberg heeft 6 natuurlijke ‘Tretstellen’ om te waterstappen en deze route behoort tot de hoogtepunten van elke wandelaar. Tevens is het een uitdaging om de Langenberg, met 843 m de hoogste berg van Noordrijn-Westfalen, te beklimmen. ■

■ Touristik & Stadtmarketing Olsberg

Ruhrstraße 32, 59939 Olsberg

Telefon 02962-97370

info@olsberg-touristik.de

www.ts-olsberg.de

Route 1: Panoramarondweg: Ginsterkopftour

Met prachtige vergezichten verloopt deze route over het mooiste gedeelte van de Rothaarsteig.

Vanaf de Olsberg Touristik gaat het over een zijweg van de Rothaarsteig direkt naar de bekende “Weg der Zintuigen” (symbool is een liggende R). Via de Borberg met vesten uit het Karolingische tijdperk en een kapel uit

1924 verloopt de route verder over de Rothaarsteig naar de Ginsterkopf. Hier is het genieten van een uniek “rondompanorama”. Verder langs de Rijn-Weser-Wasserscheide en de Feuereiche tot aan het Info-Center van de Bruchhauser Steine. Het beste is nu om over gemarkeerde thema-routes naar de Bruchhauser Steine te wandelen. (Met entree en via het Info-Center te bereiken). Een klim op de 45m hoge Feldstein is mogelijk en biedt nog meer prachtige vergezichten. De terugtocht verloopt via het Europa-Golddorf Bruchhausen. Van hieruit gaat het of met de bus terug, of verder wandelen over de Rautenweg naar Olsberg. ■

Moeilijkheidsgraad: sterk stijgend met interessante bezienswaardigheden en uitzichtpunten.

Wandeltijd: 4 à 5 uur

OV: station Olsberg, treinlijn Kassel-Hagen, station Bigge, treinlijn Dortmund-Winterberg buslijn Bruchhausen-Olsberg, **S40/S30**

Afstand: 16 km

Hoogte: 407m

Startpunt:

Olsberg Touristik

Ruhrstraße 32, 59939 Olsberg

N: 5689345, E: 464113

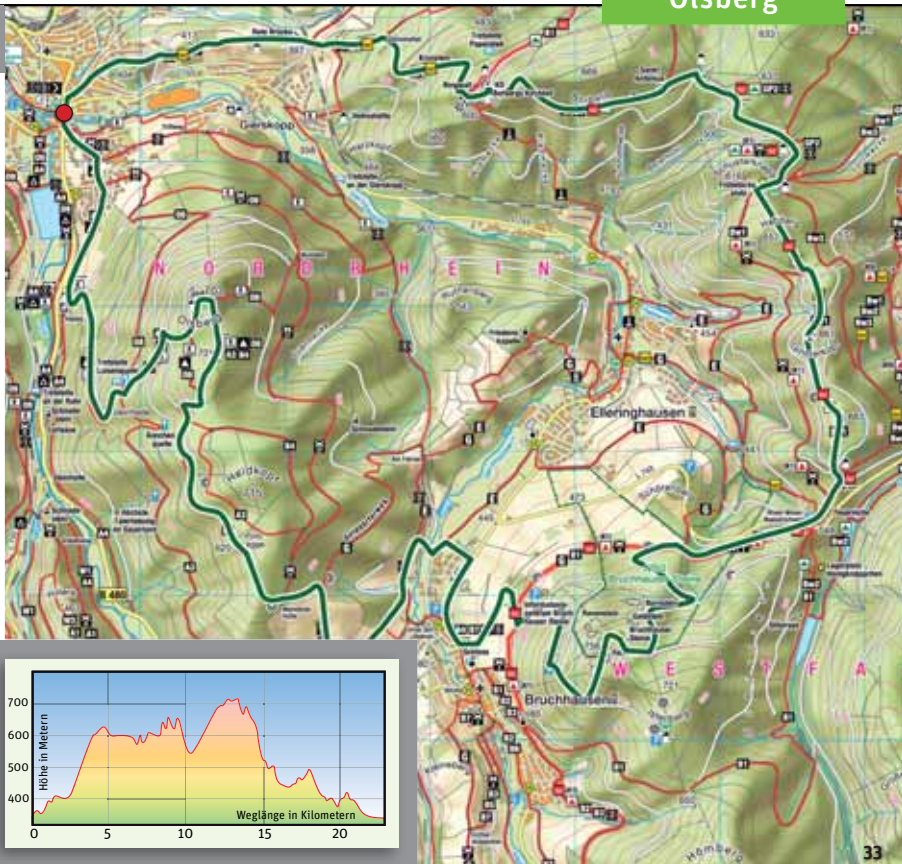
Categorie: natuur, familie

Route symbool:

Olsberg

Route 2: Bronnenroute op de Olsberger Kneippweg

Een wandeling vol belevenissen op het eerste stuk van de Olsberger Kneippweg met natuurlijke waterstapplaatsen gebaseerd op de filosofie van pastoor Kneipp. Vele ongerepte wegen en smalle paden, veel water, geologisch gezien interessant door de

Max-stol, de Philipp-stol en kinder-activiteits-stations op de “Langer Berg”. Wandelaars hebben hier een prachtig uitzicht over het weids uitgestrekte Olsberger Roerdal. Deze route kan als rondwandeling met de Sauerland-Waldroute worden gecombineerd. ■

Moeilijkheidsgraad: middelmatig tot zwaar met 2 stijgingen, genietroute met een kleine gezondheidsfactor.

Wandeltijd: 6 uur

OV: Sauerland-Express, traject (**RE 17** Hagen-Warburg/Kassel) station Olsberg, en (**RE 57** Dortmund-Winterberg) station Bigge.

Bushalte: Ruhrstraße.

Afstand: 19 km

Hoogte: 536 m

Startpunt:

Olsberg Touristik
Ruhrstraße 32, 59939 Olsberg

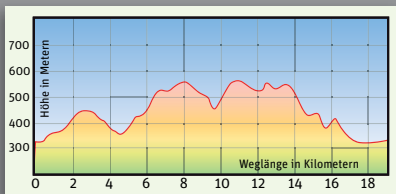
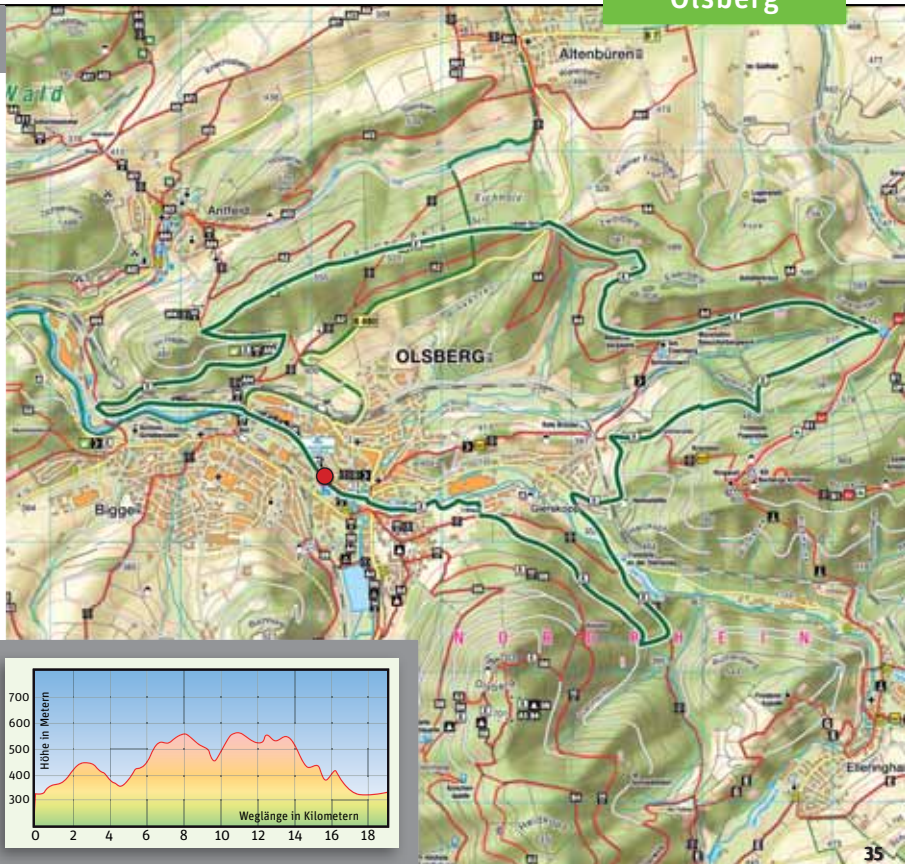
N: 5689345, E: 464113

Categorie: natuur, geoeffenden

Route symbool:

Olsberg

Weg van het alledaagse leven

Een beetje 'Bullerbü', een snuffje Rosamunde Pilcher – wie voor het eerst naar het Schmallerberger Sauerland komt, belandt in een heel andere wereld, ver weg van het alledaagse leven en is onder de indruk van het weidse landschap, van de rust en de 108 keurige vakwerkdorpjes en gehuchten.

Tradities en het moderne gaan hier probleemloos samen. Echte 'Heimatliebe', dankzij de enorme inzet van de gemeenschap. Tien van deze architectonische juweeltjes behoren tot de mooiste plekjes van Duitsland. Vele andere plaatsjes werden bekroond met een zilveren of bronzen medaille tijdens de nationale competitie "Unser Dorf soll schöner werden". Voor wandelliefhebbers is deze regio de bakermat en het 'neusje van de zalm' van de Rothaarsteig. Er zijn grote wellness-hotels met 4 of 5 sterren, net als kleine Landgasthöfe of gemoedelijke pensions en vakantiewoningen.

Naast de Rothaarsteig zijn er in deze regio noch vele andere attractieve wandelroutes. In de afgelopen jaren werden met innovatieve ideeën, passie en engagement unieke thema-routes samengesteld, zoals bijvoorbeeld de 23 km lange WaldSkulpturenWeg, waar 11 controversieel besproken sculpturen van internationale kunstenaars zijn geplaatst. Nog een tip: de nieuwe Golddorf-routes! U komt langs schilderachtige vakwerkhuzen in het midden van prachtige tuinen, schone straten en wegen en daarbij zijn tradities en het moderne harmonieus met elkaar in een fantastisch landschap vereend. ■

■ Gästeinformation Schmallerberger Sauerland

Poststr. 7, 57392 Schmallerberg
Tel. 02972-97400, Fax 02972-974026
info@schmallerberger-sauerland.de
www.schmallerberger-sauerland.de

Route 1: wandelen en kunst op de WaldSkulpturenWeg

De regio's Wittgenstein en Schmallenberg zijn al sinds honderden jaren van elkaar gescheiden. Wat ontstaat er als internationaal bekende kunstenaars nu de ambivalente band tussen mens en natuur en de wisselende geschiedenis van deze regio's op territoriaal, cultureel en confessioneel gebied gaan interpreteren? Heel eenvoudig: elf weergaloze plastieken, sculpturen en ensceneringen, die polariseren en een discussie op gang brengen. Vorm uw eigen mening. Wandel de 23 km lange WaldSkulpturenWeg van Bad Berleburg naar Schmallenberg. Door het symbool 'blauw doel op witte achtergrond' te volgen, komt u langs 11 plekken, waar kunst en natuur samenkomen. ■

Moeilijkheidsgraad: zwaar, culturele highlights, wandeltocht.

Wandeltijd: 6 uur + verblijfsduur bij de sculpturen.

OV: **Buslijn R28** naar Altastenberg, verder met de **buslijn S40** naar Schmallenberg.

Afstand: 23,4 km

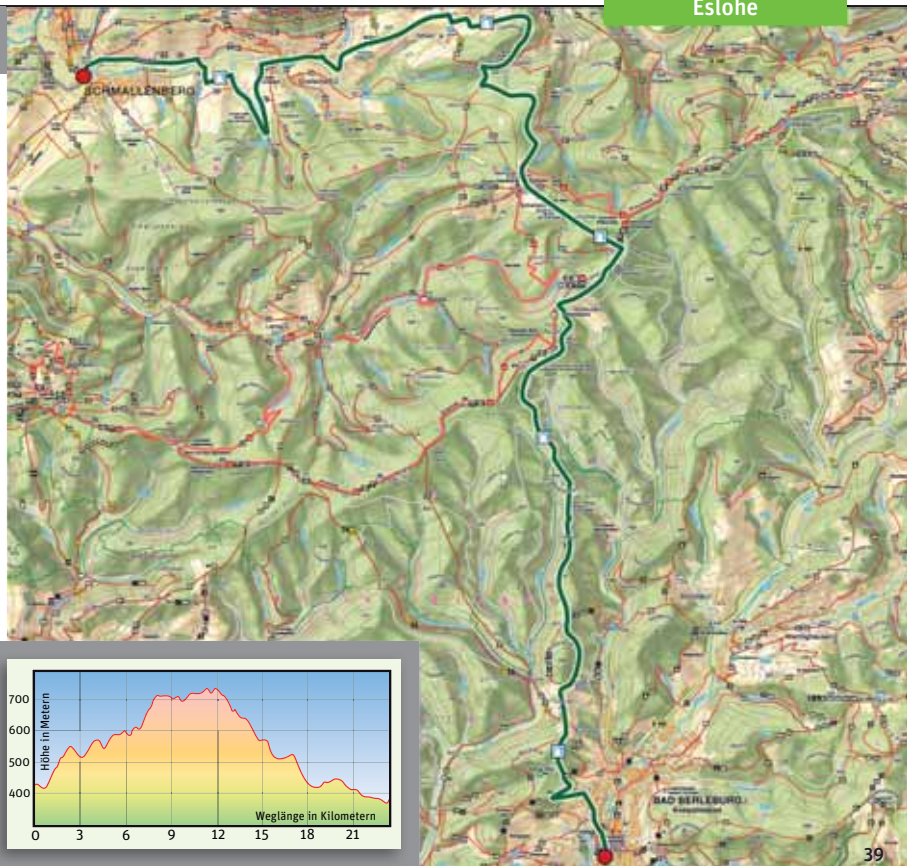
Hoogte: 630 m

Startpunt: slot Bad Berleburg of het raadhuis in Schmallenberg.

Categorie: cultuur

Route symbool:

Route 2: onderweg op de GolddorfRoute Wenholthausen

Mooie vakwerkhuisen met prachtige tuinen, keurige straten en steegjes, tradities en het moderne harmonieus met elkaar in een fantastisch landschap vereend: in het gebied Schmallenberg en Eslohe werden 9 plaatsjes bij de wedstrijd “Unser Dorf soll schöner werden” met een eerste plaats bekroond en daarmee is deze streek “de grootste gouden regio van

Duitsland”. Hiervan kunt u zich tijdens de 12 wandelroutes om de goudorpjes overtuigen. De routes hebben een speciale markering en zijn een echte wandelbelevens! De GolddorfRoute Wenholthausen verloopt bijvoorbeeld via de Lausgeist en het Esmecke-stuwmeer – dit is natuurlijk in de zomer een goede plek om naar toe te wandelen! ■

Moeilijkheidsgraad: middelmatig, culturele highlights, rondwandelweg.

Duur: 3 uur

OV: vanuit richting Eslohe **buslijn 367**, vanuit richting Freienohl **buslijn 367** naar Wenholthausen.

Afstand: 11 km

Hoogte: 377 m

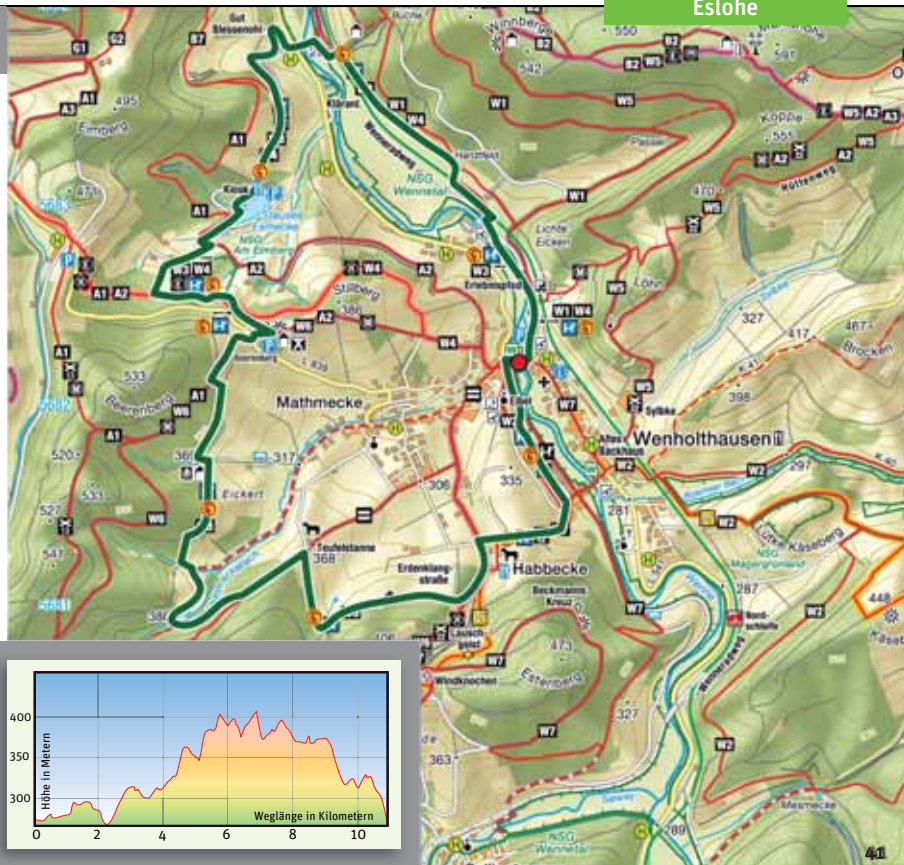
Startpunt: Wenneplatz in het centrum van Wenholthausen.

Categorie: cultuur, natuur, familie

Route symbool:

Schmallenberg & Eslohe

Sprookjesachtige natuur en veelzijdige mogelijkheden

Een heerlijk landschap in het middengebergte, een gezond klimaat, comfortabele hotels, pensions en vakantiewoningen, een veelzijdige gastronomie, talrijke vrijetijds- en sportmogelijkheden en bezienswaardige uitstapjes: de regio Willingen heeft alles, wat een “wandelhart” begeert.

Het landschap is nergens zo afwisselend als rondom Willingen met haar dorpjes. Hier komen drie van de mooiste wandelgebieden samen: het Hoogsauerland, het natuurpark Diemelsee en het Waldecker Land. De adembenemend mooie vergezichten over de gecertificeerde kwaliteitswegen Uplandsteig en Rothaarsteig laten onbeschrijfelijke geluksmomenten opkomen. Met één van de modernste gondelliften van Europa gaat het omhoog naar de Ettelsberg. Geniet van de Hochheideturm (875 m boven NAP), de gezellige Ettelsberghut en de indrukwekkende hoogheidevlaktes met zeldzame alpine planten en struikheide.

Voor families is Willingen één grote avonturen speelplaats. Met beekjes, ontdekkingsstochten met de boswachter, het Kyrillpad, en nog veel meer. In de

winter kunt u genieten van een sprookjesachtige witte wereld om een gewone winterwandelingen te maken of een wandeling op sneeuwschoenen. ■

■ **Tourist-Information Willingen**

Am Hagen 10, 34508 Willingen (Upland)
Tel. 05632-9694353, willingen@willingen.de
www.wanderwelt-willingen.de, www.willingen.de,
openingstijden: ma-vr 9-18, za 9-14, zo 9-12 uur

Route 1: de Uplandsteig – een droomtocht

De Uplandsteig is een niveauvolle wandelroute over een afstand van 64 km. De route verloopt helemaal om de gemeente Willingen (Upland) heen en komt daarbij door alle daartoe behorende dorpjes. Tijdens het wandelen zult u merken dat het landschap steeds weer verandert. U wandelt door gemengde bossen, beukenbossen, open vlaktes,

bloeiende weides, moerasgebieden en de hoogheide.

U moet deze wandeltocht gewoon zelf beleven om de unieke uitzichten te kunnen beschrijven. Onze tip: met ons arrangement “Wandeldagen aan de Uplandsteig” loopt u in 3 of 4 dagen de Uplandsteig, voor transfer, lunchpakketten, enz. wordt gezorgd. ■

Moeilijkheidsgraad: zwaardere wandelroute, indeling in kleine en grote etappes mogelijk.

Duur: 3-4 dagen bij een wandelsnelheid van 5,5 tot 6,5 km per uur.

OV: vanaf Usseln: **buslijn R46**, of met een bel-verzameltaxi.

Afstand: 64 km

Hoogte: 1487 m

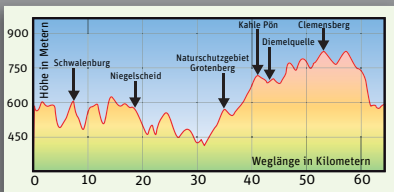
Startpunt:

routebord bij het bezoekerscentrum, Am Hagen 10

Categorie: natuur, familie

Route symbol:

Route 2: Upländer Pilgerweg - Besinnungsweg „Lebensspuren“

Wandel over de Willinger ‘bezinningsweg’ en overdenk daarbij uw leven. Deze geliefde pelgrimsroute met een lengte van 17,1 km, is in 4 etappes ingedeeld en verloopt over een gemarkeerde rondwandelpad. Tijdens elke etappe kunt u genieten van mooie wan-

delpaden met schitterende uitzichten en zijn er in totaal 46 overdenkingspunten. Hierbij komt u tot rust en bezinning. De bestemming van de eerste etappe is de Schwalefelder Pilgerkirche, waar de kerkgemeente mooie en creatieve staties heeft gemaakt om bij stil te staan. ■

Moeilijkheidsgraad:
gemakkelijk tot gemiddelde route.

Duur:
3,5 à 5 uur

OV: vanaf Usseln, **buslijn R 46**,
of met een bel-verzameltaxi.

Afstand: 17,1 km

Hoogte: 527 m

Startpunt:
routebord bij het
bezoekerscentrum, Am Hagen 10

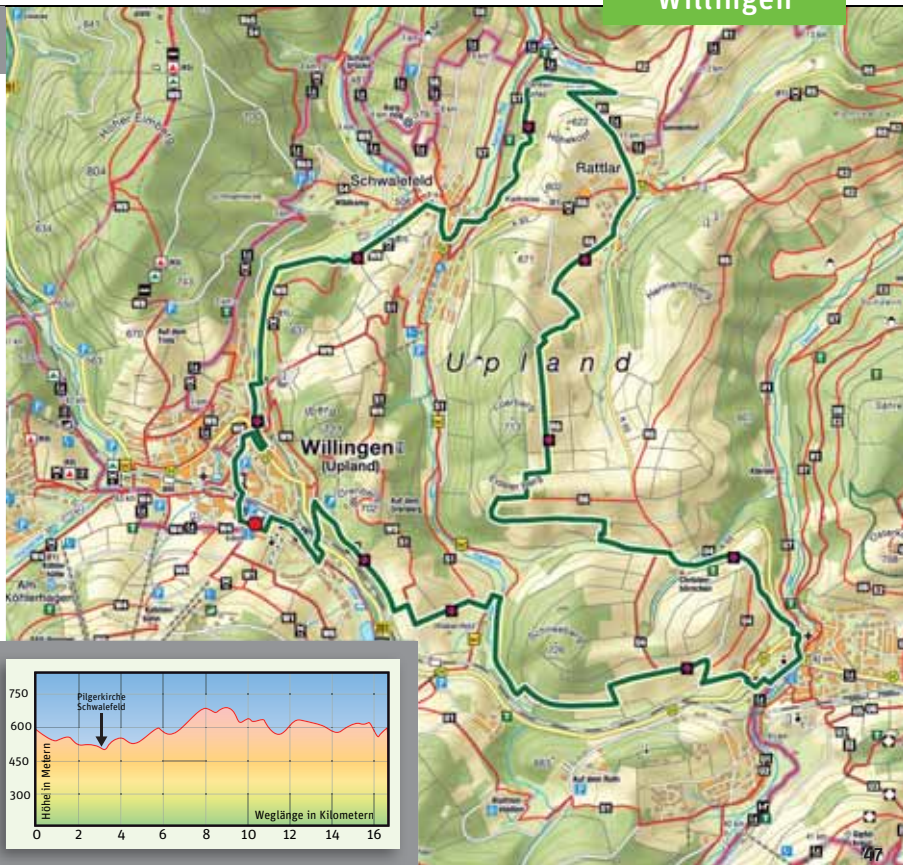
Categorie: cultuur, familie

Route symbol:

Willingen

Wandelen in zuivere berglucht

Oneindige bossen, zonnige dalen en 14 gemoedelijke dorpjes maken Winterberg tot één van de aantrekkelijkste vakantiebestemmingen voor wandelliefhebbers. Schitterende uitzichten, glasheldere riviertjes, zeldzame vogels en planten in natuurreservaten en hoogheidegebieden, alsmede een uitstekend wandelwegennet liggen op u te wachten.

Tussen 420 en 841 m hoogte gaat het op en af over berg- en dal routes. Want...waar je lopend niet bent geweest, dat heb je ook nooit gezien!!

Uw blik dwaalt naar de horizon, over het eindeloze groen van bergkammen en dalen. Weet u nog hoe het is, als het helemaal stil is? Uw zintuigen worden temidden van deze 'heile Welt' weer geprikkeld. De natuur heeft ook een naam: Ferienwelt Winterberg. Langer, beter en gezonder leven? Daarvoor is beweging in zuivere lucht de beste remedie! Het actieve bewegen in het natuurlijke Heilklima van de Ferienwelt Winterberg is een heel goed middel om lichamelijke en emotionele stress af te bouwen.

De Winterberger Hochtour is een hele belevenisrijke wandelroute, ze begint en eindigt bij de Kahler Asten en verbindt de Winterberger plaatsjes met elkaar. De 82 km lange tocht loopt langs de hoogste bergen van het Westfaalse gedeelte van het Hoogsauerland en doorkruist daarbij acht dalen en heeft heel wat bezienswaardigheden te bieden, zowel in de natuur als op cultureel gebied. ■

■ Tourist-Information Winterberg

Am Kurpark 4, 59955 Winterberg
Tel. 02981-92500, Fax 925024
info@winterberg.de
www.winterberg.de

Route 1: Hochsauerland Kammweg

Etappe-suggestie:
Züschchen-Altastenberg

De Hochsauerland Kammweg biedt veel wandelplezier tussen Züschchen en Winkhausen. Tijdens de 34 km lange route kan de wandelaar van de dichte beboste natuur genieten zowel als van mooie rustplekjes en bezienswaardigheden zoals de Kahler Asten, de op één na hoogste berg van Noordrijn-Westfalen met de Lennequelle en de hoogheide. De Hochsauerland Kammweg bestaat voor bijna 40 procent uit natuurpaden en heeft minder dan acht procent aan geasfalteerde wegen. Startpunt van de wandeltocht is het Wanderportal Webes Platz bij het Haus des Gastes in Züschchen. Vergezichten zijn er bij de Ziegenhelle (815 m) en het Hochwald (724 m). ■

Duur: 8,5 uur 34 km – voor de gehele route
5 uur 21 km Züschchen – Altastenberg
3,5 uur 13 km Altastenberg – Winkhausen

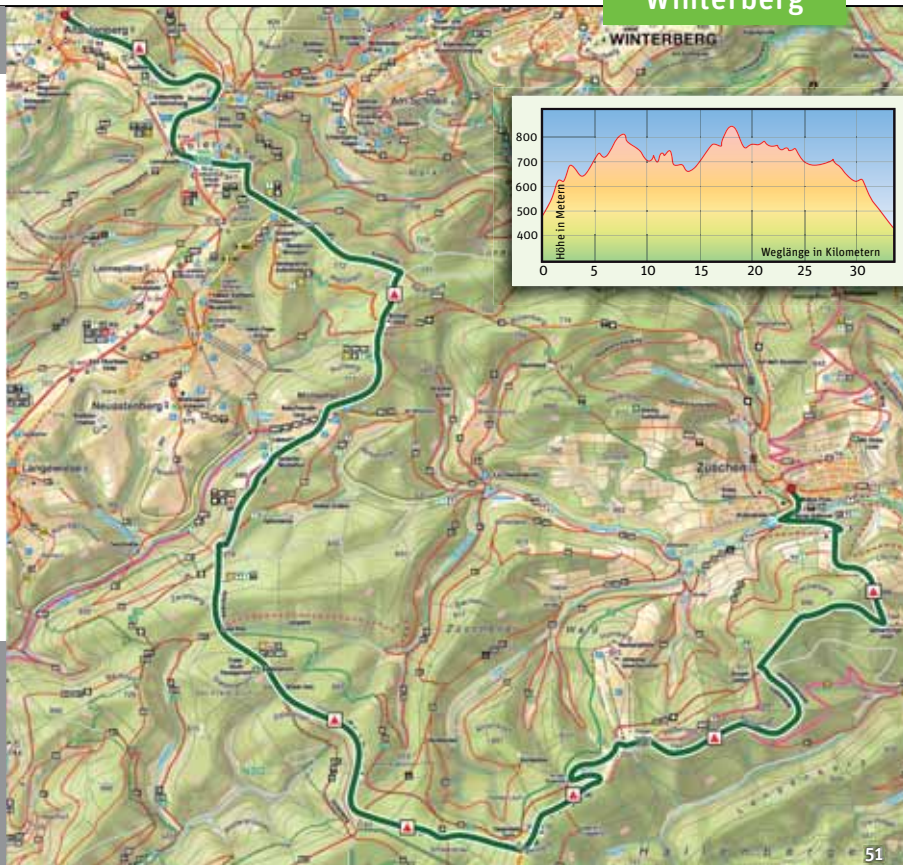
OV: buslijn 356 halte Züschchen-Mitte; vanaf Altastenberg terug tot het beginpunt met lijn 540 tot aan Winterberg en verder met lijn 356; vanaf Winkhausen terug met lijn 540 en 356 zie hierboven.

Moelijkheidsgraad: zwaar
Afstand: 34 km – gesamt
21 km Züschchen – Altastenberg
13 km Altastenberg – Winkhausen
Hoogte: 550 m

Startpunt: Wanderportal TI / Parkeerplaats Webesplatz Züschchen
Categorie: natuur, voor geofefende wandelaars

Route symbool:

Route 2: Grönebacher Dorfpfad

Het 11 km lange Grönebacher Dorfpfad omringt hoofdzakelijk over paden het schilderachtig gelegen plaatsje Grönebach en heeft veel vergezichten en geeft inzicht in het dagelijkse sauerlandse dorpsleven. Deze route werd als één van de eerste Premiumroutes met het “Deutsche Wandersiegel” bekroond en biedt veel afwisseling en interessante tussenbestemmingen. Zoals het gedeelte van de oude Königsstraße, die van Frankfurt tot aan Soest liep of de uitzichten vanaf de Wachtkopf, Mosenberg en Egge. Bovendien ontdekt men de oude Kleinbahnbrücke en het mooie dal van de Westernau. Startpunt van de wandelroute is bij de Wandertafel aan de Lambertusplatz in Grönebach. ■

Moeilijkheidsgraad: gemiddeld

Duur: 3 uur

OV:
buslijn S30,
halte Grönebach Feuerwehrhaus.

Afstand: 11 km

Hoogte: 300 m

Startpunt:
Wanderportal Lambertusplatz

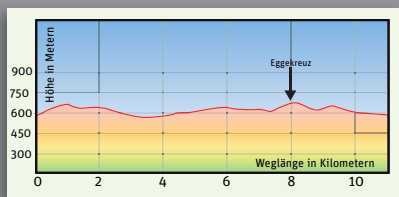
Categorie: cultuur, panorama

Route symbol:

Winterberg

Informatiemateriaal en contactpersonen

Een hele regio wacht op ontdekkers, genieters en ontspanningzoekers!

Neem contact met ons op, de Sauerlandse-wandeldorpen plannen uw individuele wandeltochten. ■

■ Sauerland-Wandeldorpen: c/o Sauerland-Tourismus e. V.

Johannes-Hummel-Weg 1, 57392 Schmallenberg
Tel. 02974-202190, info@sauerland.com
www.sauerland-wanderdoerfer.de

Partners van de Sauerlandse-wandeldorpen:
Sauerländischer Gebirgsverein en de Hessisch-Waldeckische Gebirgs- und Heimatverein.

Bent u op zoek naar dat éne bijzondere en indrukwekkende bosavontuur?

Ga dan op pad met onze rangers of landschaps- en geoparkgidsen en ontdek de geheimen van bos en natuur. ■

■ **Voor alle contactpersonen zie:**
www.sauerland-wanderdoerfer.de

Met een ranger op pad –
neem dan contact op met:

Regionalforstamt Oberes Sauerland
Tel. 02972-9775711

SGV
Sauerländischer Gebirgsverein

DEIN EUROPaweITER AUSRÜSTUNGSPROFI IM BEREICH OUTDOOR ...

Die neue PM-Outdoor-Erlebniswelt mit mehr als 4.500 qm voll von
Outdoor und Erlebnis, direkt am Siegerlandflughafen.

Mehr als
300.000 Artikel
sofort lieferbar!
24-Stunden
online bestellbar!
www.pm-outdoor.de

Unsere Marken:

